

KOŚĆ (828) *sb f*

o jasne.

sg *N* kość (56). ◇ *G* kości (79). ◇ *D* kości (1). ◇ *A* kość (44). ◇ *I* kością (30). ◇ *L* kości (6). ◇ *pl* *N* kości (144). ◇ *G* kości (164). ◇ *D* kościóm (9) *KochPs* (2), *KrowObr*, *BielKron*, *BiałKaz*, *SkarŻyw* (2), *KochTarn*, *OrzJan*, kościám (8) *FalZioł* (2), *RejPs*, *BibRadz*, *RejAp*, *RejPos* (2) *KochPam*; ~ -óm (4), -(o)m (5); -ám (6), -(a)m (2). ◇ *A* kości (203). ◇ *I* kościami (27); -ami (23), -ami (1) *BudBib*, -(a)mi (3). ◇ *L* kościach (44); -ach (14), -ách (11), -(a)ch (19); -ach *LubPs*, *Mącz*, *KochEr*, *SkarKaz*, *KlonWor*; -ách *Leop*, *RejFig*, *GórnDworz*, *RejPos* (2), *RejZwierc* (2); -ach: -ách *BudBib* (1 : 2), *KochPs* (1 : 1), *SkarŻyw* (7 : 1). ◇ *G* sg *a. pl* kości (13).

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde* XVI – XVIII w.

1. Twarda część ciała ludzi i zwierząt, element składowy szkieletu; os *Murm*, *Mymer*¹, *Vulg*, *Mącz*, *PolAnt*, *Calep*, *Cn* (719) : w wciéich zęby/ w głowie oczy/ w ciele kości/ żyły ij ftawy/ tak fie były barzo dlá wielkości przyśflé męki poruśfyły/ iję krwawym potem pocily *OpecŻyw* 102, 122v, [127], 150v; *PatKaz II* 72 [2 r.]; *Murm* 56; 59; *Mymer*¹ 23; Theż oleiek thych Koczenkow mozg pothwierdza y fuche żyły y kości zagrzewa *FalZioł* I 128d, I 155a, II 14c, III 41b, IV 30c, 34c (10); *BielŻyw* 138; Czemu fame zęby roftą aż do śmierci á nie infze kości. *GlabGad* C3, A2v, C2v [2 r.], C3 [2 r.], D2v [2 r.] (12); [orzeł] przed ftároćią zmietuie kość znoá fwe⁸⁰ *RejPs* 150; *RejRozpr* B3; *LibMal* 1549/149, [2 r.]; *HistAl* M6; *BielKom* C7v; *Leop Iudic* 19/29; *RejZwierc* 122v; *BielKron* 1v, 371 [2 r.]; *Exos*, *Beskoft*/ *Beskoścy*. [możliwa też lekcja: bezkości ai] *Mącz* 270d; Wízelákie wnętrzne mięśo miedzi skórą á miedzi kościami *Mącz* 499c, 8d, 38d, 65c, 67a, 69c (14); od kthorého pádánia gdy zemrze kość/ wielką biedę czyni w ciele *SienLek* 131, 58v, 59v, 130v, 150, 166 (10); *GórnDworz* Ff5v; *RejPos* 37, 270v; Tá wodá iestci fkruchá ktora táko ma być gorzka/ że ma oddzielić ciáło/ to iest cielesne żádoáci/ od kości/ to iest od grzechow ktorymiś obraził Bogá *HistRzym* 65v, 65v; *BiałKat* 276; tu ciáło nie rozumie się fkorá thá tylko y kości/ ále cáłego człowieká znáczy *GrzegŚm* 19; *RejZwierc* 1v, 151v [2 r.]; *WujJud* 252v; *ModrzBaz* 21v; *Oczko* 16 [2 r.], 34, [40]; Młodość przed czáfem zbieglá/ sił w kościach nie zftáło. *KochPs* 42, 31, 169; Y kazano ią znowu záwieśić y ofękami zeláznymi [!] drápác/ afz do kości/ y famy kości gołe/ oftrym zelázem afz do mozgu prezražáiac [!]. *SkarŻyw* 21, 273, 374; *KochFr* 108; *KochWz* 135; *WerKaz* 287; *GórnRozm* Nv; *Calep* 647a, 650a, [714]a, 1129b; *GórnTroas* 46; *GrabowSet* P3; *RybGęśli* D; w głowę mocno ią [koronę cierniowq] tłoczyli/ Kość wftytkę aż do mozgu okrutnie zránili. *SiebRozmysł* H2v, C3v; *SkarKaz* 204b; *CzahTr* L2v; *KlonWor* 76.

kość czyja [w tym : *G* pron (19), pron poss (15), ai (3), *G* sb (2)] (39): [lew] przyfzedł ku ftárości/ Pow[ą]tláły iego kości *BierEz* M4, C3v; *OpecŻyw* 152; *PatKaz I* 4; *TarDuch* A3; Bo fnadz namnieyfía kość ciáła moiego iest wliczbie twoiey *RejPs* 206v, 50; on [Bóg] fam ftrzeże y kości káždego wyernego *LubPs* 12; *Leop Iob* 18/12; *BibRadz Iob* 40/13, *Ps* 34/21; *BielKron* 23v, 462v; *SienLek* 174v; *RejPos* 42, 100v; *BudBib Iudic* 19/21; *SkarŻyw* 41, 259 [2 r.]; *CzechEp* 425; Ewá z kości Adámowoy w ráiu wczyniona. *LatHar* 667, 298, 301; *WujNT* 116, 603; *SiebRozmysł* F4. Cf »napelnią się kości«, »szpikiem kość oblewa się«, »przyschła kość do ciała«, »skora przyschnęła do kości«, »policzyć kości«.

W porównaniach (5): *WróbŻołt* L6v; Będziecieli żyć wedle ciół/ zezrzećie/ tedy najdziecie wczynki wółze iakoby kości łuche/ ktore ninacz łie inego nie godzą łedno/ aby były łpalony. *HistRzym* 122v. Cf »umarznąć jako kość«, »twardy jako kość«.

W charakterystycznych połączeniach: kość cała (3), goła, karbowana, krzywa, mięzsza, ostra (2), sprochniała (2), szczera, tępą, tłusta, zła.

Frazy: *peryfr. bibl.* »napęlnią się kości [czyje]« = *ktoś wzmocni się* (1): *Abowiem z tąd ozdrowieie żywot twoy/ á napęlnią łię kołci tve* [*Sanitas erit umbilico tuo et medula ossibus iuis*]. *BibRadz Prov* 3/8.

peryfr. bibl. »szpikiem kość [czyja] oblewa się« = *ma się dobrze* (1): łzpikiem (każda) kość łiego oblewa łię [*medula ossa eius irrigabuntur*]. *BudBib Iob* 21/24.

»kość się (po-, s)pada(ła); spadanie (a, przepadnienie) kości« [szyk zmienny] (4; 3): z oney łkály/ Gdyby łpadł/ y kołci by w łim łie popádály, *RejWiz* 108v; łefli łye nádźiewał łpádania kołci/ łuścić łkorę przerznąć *SienLek* 145v; Przepádnienie kołci/ łzukay Złamánié. *SienLek* Aaaav, 131, 145v, T; *RejZwierc* 175.

peryfr. bibl. »przyschła kość [czyja] do ciała, do skory« = *ktoś schudł, znędział* (1 : 1): *BibRadz Ps* 101/6; Od głófu wzdychánia mego: przyłchła kość łoiá do ciółá mego [*adhaesit os meum carni meae Vulg Ps* 101/6], *LatHar* 167.

peryfr. bibl. »skora przysch(nę)ła do kołci [czyich] ku kołciom [czyim]« = *ktoś schudł, znędział* [szyk zmienny] (2 : 1): *RejPs* 148; Thákże gdy łuz opádło cióło łoié/ łkorá łoiá przyłchnęła do kołci łoił [*PELLI MEAE ... adhaesit os meum*] *Leop Iob* 19/20; przyłchła łkorá łł do kołci łł/ wyłchnęła łáko drewno [*adhaesit pellis eorum ossibus eorum*]. *BibRadz Thren* 4/8.

Zwroty: »(po-, z)łamać kołci; kość się złamała; kość złamana; (z)łamanie kołci« [szyk zmienny] (11; 3; 12; 5): łnij przyłłł z łozgniewaniłm/ vřzázłł łotry żywé na krzyżu łolá łali w łnich łolci *OpecŻyw* 152, 152v; Korzeń łe⁸⁰ złe łolci złamane zřázczá. *FalZioł* I 142c; Gdyby łu łie złamała łolć w łnodze albo w łkrzydłé/ łbwiáz że łu Aloe łełpo łziłóżywłzy *FalZioł* IV 23b; gdyby łto złamał łogę albo łrękę/ albo łtorą łnfzá łolć. *FalZioł* V 106v, *3c, I 53b, 89c, II 6d, V 116v [3 r.]; *KrowObr* 186; *Leop Eccli* 34/21; *Mqcz* 270d [2 r.]; A włęc łefłłby łolć łye złamáłá/ ła łey łobyc łen łtóryby łobrze łmiál *SienLek* 145v, 149v, 150 [3 r.], 174v, S2v, T3* Aaaa2; *RejPos* 158; A gdy w łonym łamániu łolci łrudzy łmieráli/ łyn łáko łocnielzy łełczce żywym łolławał *SkarŻyw* 208, 193; *LatHar* 320; *WujNT* 603.

»kołci łodruzgáć; łolci łodruzgotane były [w łim (2), łomu (1)]« [szyk zmienny] (2; 1): *BierEz* H3; *SkarŻyw* 441; A łóć łolá łano łogi. Łolci w łtobie łodruzgano Gdy łię łá krzyżu włełzano. *MWilkHist* G2.

bibl. [*Ps* 21/18] »(łogłby) łolciłyc (a. łzłciłyc, a. łprełciłyc, a. łrozłciłac) (wszystki(e)) łolci; (wszystkie) łolci łogłły były łyc (a. łbęđá łako) łzłczony (a. łolciłzone, a. łprełciłzone); łolciłenie łolci« [o łokrutnym łzłciłu, łkatowaniłu] [w łtym: łczyje (5), w łim (4)] [szyk zmienny] (6; 3; 1): áż łie w łnim łławy łj żyły łwaly/ łjż łogł był w łniłm łzłciłytł włłytłki łolci. *OpecŻyw* 139v, 140; Złdziłrkowáli łręczé łoié ł nogi łoié łrozłciłzáłi włłytłki łolci łoié. [*Ps* 21/18] *TarDuch* A3v; *RejPs* 32; *LubPs* F2; *RejPos* 66v, 105; *KochPs* 31; Ná Krzyżu z łolciłeniem łolci ło łrzyłłi. *LatHar* 521, 309.

»kości [na kim] przeliczyć mógł« [o kimś bardzo wynędzniałym] (1): A łam fię przed fię poſtem dręczył/ ták iſz koſci ná nim przeliczyć mógł. *SkarŻyw* 135.

»kości (s)tłuc [w kim (1), komu (1)]« [szyk zmienny] (2): *BierEz* E2; widząc on okrutnik iſz iefzcze żywi zoſtáli/ [...] koſci im tłuc y iſzczepác golenie kazał. *SkarŻyw* 208.

»umarznąć jako kość« (1): Rigeo – Wmarzłem iako koſcz. *Calep* 925a.

»kości wysuszyć; kości wysuszone« (1 : 1) : *RejZwierc* 230; ciało moje roſpuſćili ogniem/ zęby wybito/ ſina twarz/ y koſci wyłuſzone ná tym krzyżu *SkarŻyw* 188.

Wyrażenie: »kości bokow« (1): *Medyáná*/ pomaga náprzećiw ciężkoſci dychánia/ náprzećiw boleſci Członkow/ *Sercá*/ koſci bokow. *SienLek* 35v.

peryfr. »kość z boku« [żart. o kobiecie] (1): Iáko mam trzymác o téy koſci z boku. *KochFr* 46.

»boleſć po koſciach, w koſciach« (4 : 1): boleſć ſleziony/ boleſć po koſciach/ y w członkoch przegubnych dla naziębnienia ſuchych żył/ Ty wſzytki boleſci oddala á wſmierza [*serapinum*]. *FalZioł* III 31b, *4v, I 141d, 154d, V 115.

»kość głowy, głowna« = *czaszka; calvaria, membrana cranium cingens pericranium Cn s.v. głowia kość* (1 : 1): *MurzNT* 188v *marg*; Spádáníe koſci głownéy *SienLek* T.

»jedno (a. tylko), jedny, same kości« [o wielkim wychudzeniu] [w tym: kogo, czego (3), w czym (1)] [szyk 7 : 1] (6 : 1 : 1): *RejKup* g8; *RejWiz* 120v; *Strigosus*, Suchy wywiędli yedny go [!] koſci chudy *Mącz* 421a; Ciało iey ták było wyfchłe/ iſz łamy koſci zoſtawály. *SkarŻyw* 584. *Cf* »jedno skora a koſci«.

»kość u lędźwi« (1): *Ischia*, Latine *coxa sive coxendix*, Kość v lędźwi/ zá którą vbránie záchodzić ma. *Mącz* 175a.

»kości małe« (2): *FalZioł* V 51; Aby teź w nich [*mięſzszych koſciach*] było więcej tuku w ktorim ſie zamyka moc człowiecza y wilgota przyrodzona, togoc niemałz w koſciach małych. *GlabGad* D2v.

»kości pierśne, kość u piersi« (1 : 1): A gdy ſie tak trafi żeby ſie dziecię głową obroćiło/ Tedy hak zawadzić w iedno oko/ [...] A iefłiže ſie trafi nogami, Tedy hak założyć za koſci pierśne/ albo za pacierze. *FalZioł* V 33v; *GlabGad* D5v.

»kości stawowe« (1): [*mieczyk*] koſci ſthawowe y inſze rzeczy kthore zakłociem w cieie ſie kriją wyciąga *FalZioł* I 61a.

peryfr. »z szczeki koſci« = *zęby* (1): Wiem/ że rámię władnące Twe/ złoſnych iuż tknęło/ [...] Z ich iſzczek koſci zginęło Tyle (coſ ſtárł) że ſiędą W rychle *GrabowSet* H2.

»twardy, stwardzić jako kość« (1 : 1): *Osseum lignum*, Twarde drewno yáko kość [!], *Mącz* 270d; [*ziemia*] zmárznąć a ſtwardzić iáko kość muſi. *RejZwierc* 171v.

»kości wielkie, mięszsze« (1 : 1): Ktorem członkom w ludziech panuią. Vchu Prawemu/ Slezionie. *Melankolijey*/ *miecherzowi*, koſciam wielkiem. *FalZioł* V 50v; *GlabGad* D2v.

Zestawienia: »chrzeptowe (a. chrzypkowe) kości« = *kręgosłup, kość pacierzowa; spina (dorsi) Murm, BartBydg, Cn; ossea subtractio Cn* [szyk 1 : 1] (2): *Spina dorsi*, Der ruck grat Chrzepkowe koſcy *Murm* 57; *BartBydg* 148.

»łamanie w kościach, po kościach« = *artretyzm, podagra* [szyk 4 : 1] (3 : 2): Lamanie po kościach w śmierza, *FalZioł* *5, I 144c, II 9c; *GlabGad* G4v; Arthritis – Lamanie w kościach, podagra. *Calep* 99b.

Szeregi: »i ciało i kości« (1): Y dzięćięciu trudno zbydź wrodzonéy ciężkości/ Rozleciało sie wżytko/ y ciało y kości. *GórnTroas* 71.

»(nie) ciało, (i, a, ani) kości« = *caro et ossa PolAnt, Vulg* [szyk 19 : 8] (27): *OpecŻyw* 169v; *GliczKsiąż* Cv; Krytus powiedział Duch ciáá y kości niema *KrowObr* 200; *BibRadz Luc* 24/39; *RejPos* 114; *BiałKat* 276; *GrzegŚm* 54, 62; Smętny duch ciało y kości wyłufzy. *RejZwierc* 230, 197v [2 r.]; *WujJud* 252v; *CzechRozm* 55, 264; *SkarŻyw* 141; *MWilKHist* [K4], [K4]v; *CzechEp* 148, 297, 315, 344, 425; *WujNT Luc* 24/39; *SiebRozmyśl* F4; *SkarKaz* 161a, 204a, 207a.

»kości i karki« (1): Czemu w fzyi fą kości y karki. *GlabGad* Dv.

»jedno skora a kości, kości tylko a skora« [o wielkim wychudzeniu] (3 : 1): Niemálfzi we mnie tłufości/ Iednoć mię fkorá á kości. *BierEz* K3; *Mącz* 66b; Krwie w łobie nie czuię/ niemálf ná mnie ciáá/ Kości tylko biédné/ á fkorá zoftáá. *KochPs* 151; *CzahTr* L3.

Wyrażenie przyimkowe: »aż(e) do (samej) kości, aż do szpiku kości, do kości« (10 : 1 : 1): Stárto mi grzbiet aż do kości *BierEz* L2v, R; *FalZioł* I 126c; *Leop Iob* 18/12; *Mącz* 296c; *SienLek* 130v; *HistRzym* 63v; *Oczko* [40]; mięfo iego tármano álf do kości/ ktore było iufz widáć. *SkarŻyw* 441, 21; profzę cię przez głęboć ran twych/ ktore przeráfiły ciáło święte twoie/ y przefły práwie aż do fzpiku kości twoich *LatHar* 298; *CiekPotr* 76.

W przen (17) : *LubPs* Zv; [złorzeczenie] iáko tłufty oléy/ wpiło fye w kości. *KochPs* 169.

Zwroty: *bibl.* »natuczać kości« (1): Mie i praczą o fławie dobrei [...] tać natvcza kości człowiecze [fama bona impinguat ossa *Vulg Prov*15/3] *SeklWyzn* 3v.

bibl. »kości [w kim (2), czyje (1)] (po)kr(u)szyć; kości [w kim] kruszą się« = *trapić (się), trwożyć (się)* [szyk zmienny] (3 : 1): Ták iż s fmutku kruflá fie we mnyę nędzne kości/ Słyflác frogye przymowki od onych złofnikow *LubPs* L4v, hh6v; Z ráná zła nádzieiá byłá/ iák Lew we mnie kości krzyflá [sicut leo conterebat omnia ossa mea *PolAnt Is* 38/13] *ArtKanc* P18v [przekład tego samego tekstu] *GrabowSet* G4v.

»do kości przywierać« (1): Nigdy nigdy prawdziwa miłość nieumiéra/ Lecz y w ogień włożona do kości przywiéra. *KochFr* 86.

»sięgać ostatnich kości« (1): złych przygód nawálfności Sięgáią we mnie oftátnich kości. *KochPs* 99.

Wyrażenie: »sprochnienie kościom, zagniłość kości« = *putredo ossium Vulg, PolAnt* (1 : 1): Zywoth ciáá iefth zdrowość fercá: a zagniłość kości/ iefth zazdroć. *Leop Prov* 14/30; Serce fkomne iefth zdrowiem ciáłu/ ále zazdroć iefth fprochnieniem kościom. *BibRadz Prov* 14/30.

Wyrażenia przyimkowe (6): »do kości, aż do kości« (2 : 2): *BierRozm* 11; *RejWiz* 191; *KochTr* 15; Aż ognia nieobácznym fercem [królewska dziewczka] záchwyfílá. Który w niéy wżytkich członków zmácał aż do kości *KochPam* 81.

»o kość« = *ani trochę* (2): pierwey się wymawiania y przymowek nasłuchám a skutku namniey coby okość nie widzę. *ActReg* 167; *WyprPl* A2v.

Przen: Rzecz trudna do pojęcia (2) : SkarŻyw 257; Ma w łobie piłmo ś. wiele kości/ ktoremi się pyłzny á kápłanow y kościołá nie łłucháiący vdawić może. SkarKaz 81a.

a. Kości sercowe położone w obrębie pierścieni włóknistych aorty u przeżuwaczy (19) : KOść bywa naydowana w łercu Ielenim przy lewey łtronie łercza *FalZioł* I 95d, I 95d, III 3a, IV 8c; Czemu w łerczu zwierząt nie ktorich kość łie rodzi, łako v Ielenia y też v człowieka. *GlabGad* E4.

Zestawienie: lek. »kość z serca jeleniego« (13): Os de corde cerui. Kość z łercza Ieleniego. *FalZioł* +4v, I 17b, 95d [3 r.], II 17b, V 62v, 68, 70, 86v; Kość s łercá ieleniego gdy iá kto nośi/ pomaga *SienLek* 58v, 112, 114.

b. Ułamek kości tkwiący w ranie; obumarły fragment kostny, martwak kostny (10) : Na kości vrażone w człowiece: lekarłtwo *FalZioł* *5; ma też mocz dołwiadczoná wyciągać kłosci z rany połamane *FalZioł* II 6d, +2v, I 22d, 61a, 109d; gdy trzaská/ kość/ gwoźdź/ łtrzałá/ álbo/ y co inégo w ranie zołtáło: thák możelz wywabić *SienLek* 150v, T2v.

Wyrażenia: »kość sprochniała« (1): kości łsprochniałe á łkażone wyciąga y ciało łkażone łpádzá precz/ á tak łiłtułę zgoiłz. *FalZioł* III 3v.

»zła kość« (7): potim y zła kłość może być wyrzuczona pod ciałem zgniłem. *FalZioł* I 126c.

c. Kość zwierzęca służąca jako pokarm albo do wyrobu ozdób, ostrzy lub lekarstwa (114) : Podzi też do onych gości/ Nákarłmię cię łłtułtych kości. *BierEz* Iv, Iv, K2, K4v [3 r.]; Miedzy inłzemi Łayny płie ielł naleplze ktory kołoi gryzie *FalZioł* I 144a, IV 4a, 8c, 13b, V 89; łá niektore zwierzęta ktore łie kołciami karłmiá tylko łamymi. *GlabGad* A7; *BielKom* C7v; *LubPs* Pv; *RejWiz* 28v, 193v; *Leop Ier* 50/17; bęđzie ie czełłtował wyłłtałem winem y łzpikiem z kości/ á wyborynym pićiem. *BibRadz Is* 25/6, *Ier* 50/17; ktorzy dziáłáią paćierze z kryłłtału/ z Succinu z kości/ y z innych rozmałłtych máteriy. *BielKron* 287v; W ten cżás Polacy [...] łiodłá s kołciami miewáli/ skułzámı ielłđziłi *BielKron* 397v; domy rąbiá kołciá ołłtrá miáłłto łiekier álbo piły. *BielKron* 441; nágo byli: bronie mieli/ łuki/ łtrzały/ kije kołciami záłáđzone. *BielKron* 443, 273, 441, 441v, 443v, 447, 447v; *SienLek* 58v, 89, 99 [2 r.]; *HistRzym* 57; kazał przywieść [...] dwu płu/ á rzucić kość miedzy nie z mielłem/ ktorzy łie powáđziłi o onę kość *BielSpr* 39v; *Calep* 391b; *CzahTr* D3v, D4v; *KlonWor* **5.

*kość z czego (5):*weźmi podełszwę bótá łłárégo/ kość z łwiniéy czełłści/ zęby łzczurze/ włzyłłtkiego zárowno łpal to/ á miáłłko vtrzy *SienLek* 180, 175v. Cf »kość z głowy«.

W połączeniu z określeniem pochodzenia [ai (52), G sb (2); kość + określenie (35), określenie + kość (19)] (54): Tuk kołci owcżich rołłtopiony [...] gdyby ktho pił/ tedy kamieñ wnątrz łamie *FalZioł* IV 2b; Proch kłosci wołowej łpaloney/ na bolenie zębow pomaga *FalZioł* IV 5c, V 100v, 109v, 113v [2 r.]; Cyelęce kołci w wodzie warz *SienLek* 85; Náwierć kołci kołłłkich/ wołowych/ y innych zwićrzát ktorzych możelz/ łłłucz ie á warz w wodzie długo *SienLek* 123; Sadzele áby fyo niełzérzyły/ okłrésić kołciá człowiecá. *SienLek* 128v; Popiól s kołci byđłá młodego [...] gdy go ná ránę włzeláká łypie/ [...] cżyłcie fye pod nim goi. *SienLek* 146v, 128v, 132, 150v, 151, 151 v (12); *SkarJedn* A3. Cf »kość jednorożcowa«, »kość łłoniowa«.

W charakterystycznych połączeniach: kości tłuste; kości gryźć (2), jeść; kołciami karłmić.

Przysłowie: Práwie byłá Diłłzkordia miedzy pły kość wrzuciłá. BielKron 21v.

Zwrot: »(z)łamać, skruszyć kości« = *os comminuere Vulg* [szyk zmienny] (8 : 1): *OpecŻyw* 90; Ci łamią kości w tym Báránku/ kthorzy flowo iego Święte wywrácią *KrowObr* 186, 186 [2 r.], Ss2; Izali fię godzi łamać kości Báránká tego? *SkarJedn* A3; áby fię ono pímo ípełniło: Kości nie íkruszycie z niego. *LatHar* 736, 188; *WujNT Ioann* 19/36.

Wyrażenia: »kość z głowy, głowy« (3 : 2): Kości z głowy człowieka vmarłego: ípalone na popiół/ tedy on popiół [...] niedopulfcza niemoczy wielkiej *FalZioł* V 76; z iego [książęcia] głowy kości/ czáfzę vczynił opráwiwfy złotem ku píciu *BielKron* 427v, 86; zetry kość z głowy kápłunicy/ á day to połoźnioy wypić *SienLek* 109, 77.

»golenne kości« (1): Dobry téz ná to ízpik/ z golennych kości wywárzony *SienLek* 171.

Zestawienia: »kości grzbietowe« = *kręgosłup, kość pacierzowa; ossea subtractio Cn s.v. grzbietowa kość* (1): Pożytek iego [suma] íeft ten: íze vbogiem mięso/ á żebrakom kości grźbiethowe na pacierze íe przydadzą. *FalZioł* IV 43c.

»kość jednorożcowa« = *ząb nerwala, który uważano za róg jednorożca i przypisywano mu cudowne właściwości lecznicze* (1): Wezmi [...] kości z fercza ielenie⁸⁰ albo kości iednorofzczowey każdego poł czwierci/ [...] ítich wízech rzeczy vczynić proch *FalZioł* V 62v.

»kość słoniowa, wśloniowa, elefantowa« = *kiel słonia używany na drobne wyroby i do celów zdobniczych; ebur Mącz, Calagy Calep, Cn; cornus, dens [ossis nomine nullus appellat] Cn s.v. słoniowa kość, ząb* [szyk 17 : 16] (29; 3 : 1): *FalZioł* I 9b, 83b [2 r.], 87b [2 r.], V 28v, 86v [2 r.]; *RejPs* 68; Sciąny w bronach y drzwi onego páłacu s Słoniowych kości były *HistAl* Hv, A3 [2 r.]; *RejWiz* 24v; Okrętowych łáwek náczynili tobie z kości Słoniowey Indiyfkicy/ á ípízárnie z wyśpów Włólkich. *Leop Ez* 27/6; *BibRadz Am* 6/4; przyniefli wízytki ornáméntá krolewńkie [...] to íeft/ koronę złotą/ ítołek s kości Włóniowey/ íceptrum *BielKron* 102v, 21, 78, 122v, 435; Curulis, Stolec z Elephántowych koścy á zwáfzczá z zębów. *Mącz* 74a; Eburatus, Słoniową kością powleczony. *Mącz* 98d, 101c, 132o, 297c, 377a, 422a; kupicy ich íuz nie będzie nikt wíęcicy kupował od nich/ [...] y káfdego naczynia kości łóniowych *RejAp* 151; *GórnDworz* V7; *RejZwierc* 33v; *Calag* 270a; *Calep* 347a [2 r.].

Szereg: »kość albo gnat« (1): Warz w wodźie kości albo gnaty cíelęce *SienLek* 84v.

W przen (1) :

Zwrot: »[miedzy kogo] kość wrzucić« = *skłócić kogo, zasiał niezgodę* (1): Pámíęta to [zwady o panią *Wenus*] dzíś Azia/ Pontus Frigia Grecia/ Miedzy ktore kość wrzuciła *BielKom* E6.

d. *Kości ludzi zmarłych, szkielet; zwłoki, trup; szczątki, relikwie; ossea Vulg, PolAnt [pl] (246) :* *RejKup* ee7; *HistAl* I8v; *MurzNT* 128 marg; Kości w Ołtarzách zamurowano y lífty/ ná ktorych nápiáno odpufy. *KrowObr* Ssv, 79v [2 r.], 101, 101v, 219v; *Leop Ez* 37/11; *RejFig* Aav [2 r.]; *BielKron* 96 [5 r.], 258, 264, 372; *Mącz* 270d; *RejAp* 114; kthoby tám záfię wnátrz weźrzał/ thám niemáfz iedno ímrod/ ziemiá/ proch/ á kość zbutniála. *GórnDworz* Ee5v; *RejPos* 98 [2 r.], 112, 222; *RejZwierc* 48v, 235, [238], 272v [2 r.]; *BudBib* 4.Reg 23/16, *Am* 6/10; *BiałKaz* D4v [2 r.]; *KochOdpr* D2v; wyięte łá zácne kości/ zniezacnego grobu: vkázály fię niebiełkie chorągwie: krwią ípłynął grob *SkarŻyw* 567, 392 marg, 567; *StryjKron* 120; Wrzuc w morze/ kto przyiáciél/ prózné duże kości *KochPam* 87; Tego nie doftawáło tylko Gréckiey złości/ Zeby od niey cíerpiály gwałt poczcíwé kości.

GórnTroas 47, 59, 66; *LatHar* 319, 420; pogáni trapiąc y prześládując Chrześcijány/ Ianá ś. grobu dobyli/ kości palili/ y popioł ich rozmiátali. *WujNT* 60; *SkarKaz* 6a; *GosłCast* 12.

kości czyje [w tym: *G sb a. ai* (68), *G pron* (46), *pron poss* (21), *ai* (13)] (148): *HistJóz* E4v; odpowiedział, patrząc w kołnicę krolewskich kości między innymi *BielŻyw* 165, 28; *KromRozm III* E3v; *LubPs* F2, N5v, ee3v; *KrowObr* 136v, 162, 170; A dwánaście proroków kości: niech wynikną z mieycá swoiego *Leop Eccil* 49/12; Kości też Iozeffowe/ które byli wzięli synowie Iśraelfcy z Egiptu/ pogrzebli w Sychem *Leop Ios* 24/32, *3.Reg* 13/31, *Eccli* 49/18, *Bar* 2/24 [2 r.]; *BibRadz* 2.Reg 31/13, *Am* 6/10; á thám ołtarz śpalił y s kościami kápłáńskimi y fáłszywych proroków/ wyiáwży ie z grobow *BielKron* 90v, 19, 23v, 30v [2 r.], 67, 73 (16); *RejAp* 159v; *RejPos* 144v, 264v; *RejZwierc* 48, 271v; *BudBib Ios* 24/32, *2.Reg* 31/13, *3.Reg* 13/31, *4.Reg* 13/18 [2 r.], 23/14 (9); Powítań kiedy kto mężny z náłzych próżę kości/ A pomści się nad tym złym rodem mey lekkości. (*marg*) *AEneid.* 4. (-) *ModrzBaz* 105; *SkarŻyw* 120 [2 r.], 131, 202, 298 [2 r.], 393 (15); *StrykKron* 120, 140, 772; *CzechEp* 43, 424; Miecicie kwiatki ná ten grób/ páńny/ y młodzieńcy/ A iéy [*Anny*] ízláchetné kości prziodziéycie więncy. *KochFr* 83; *KochMuza* 25; Będą drudzy twym kościam grób zacny budować *KochPam* 80; *KochPieś* 8; *PudłFr* 43; *GórnTroas* 65; *KochFrag* 51; *OrzJan* 17; Kto się kości którego męczenniká dotyka/ ten bierze nieiáką cząstkę świątości/ láłki y mocy/ która w niej iest. (*marg*) *Reliquiae.* (-) *WujNT* 143, 187, 478, *Hebr* 11/22, *Zzzzzv*; *SkarKaz* 41b *marg*, 386b, *Oooo2v*; *KlonWor* 53, 81. Cf »pochować kości«, »podnieść kości«, »położyć kości«, »kości zamknąć w grobie«, »kości świętych«, »kości umarłych«.

W charakterystycznych połączeniach: *kości biedne, liche, nędzne* (2), *nieszczęsne, poczciwe, poświęcone, przeniesione* (3), *suche, szlachetne, zacne, zdechłe*; *kości czcienie* (3), *noszenie*; *kościom się modlić*; *kości oplakiwać, przenaszać, przenieść, przynieść, przyprowadzić, rozproszyć, wenerować*.

Zwroty: »(po-, s)chować kości« [w tym: *czyje* (4)] [*szyk zmienny*] (5): *BielKron* 68; *BudBib Eccli* 49/17; kości też Iozephowe które byli z Egiptu wynieśli/ pochowali w Sychem. *SkarŻyw* 504; *CzechEp* 82; KAłprá Kochánowłkiego tu śchowano kości *KochFrag* 50.

»podnieść kości [*czyje*]; podniesiony są kości [*czyje*]; podniesienie kości [*czyich*]« [o uczczeniu relikwii świętych] [*szyk zmienny*] (1 : 1 : 4): Począł Boleśław z biskupem Prándotą około podniesienia kości S. Stániłławá rozmawiać á ftárác się o to. *BielKron* 361v; Tákże ná ten czas podniesiony są kości y omyte w winie Stániłławá S. *BielKron* 362v; Świętey Iádwiigi kości podniesiono y w winie vmyto w kłáźtorze Trzebnickim we dwudziestu y we trzy latá po śmierci iey zá datkiem dobrym. *BielKron* 363, 362, 362v [2 r.].

»wyschnąć jako kość« (1): Wyfchnęła iako kość siła moja [*Arut tanquam testa virtus mea Vulg Ps* 21/16] *TarDuch* A3.

Zwroty peryfr. oznaczające grzebanie zmarłych: »ziemi (od)dać kości« (3): Tey więc łákomey ziemi oddałz moje kości *RejZwierc* 271v; *GrabowSet* S3; *KlonKr* D3.

»położyć (a. złożyć), kłásć kości [*czyje*]; kości [*czyje*] są położone« = *ossa ponere Vulg, PolAnt* [*szyk zmienny*] (8 : 1 : 1): wedle kości iego położcie kości moje. *Leop* 3.Reg 13/31; *BielKron* 83; *Mącz* 270d; *RejZwierc* [276]; *BudBib* 3.Reg 13/31; *KochFr* 86; *GórnTroas* 19; *GrabowSet* I; W pośrząd ziemi Tureckiey: iego poświęconé Kości nie są w oyczytym grobie położoné *KochFrag* 43; *KołakCath* B2.

»piaskiem, ziemią nakryć (a. pokryć) kości« (1 : 1): A niemáfz/ ktoby z litości Piafkiem nákrzył biédné kości. *KochPs* 119; *GórnTroas* 65.

»kości [czyje] zamknąć w grobie« (1): KOíci twé/ Trzebuchowfki zámknęłá w tym grobie Zoná/ którąs zołtáwił w żálości po íobie. *KochFr* 70.

Wyrażenia: »martwe kości« (2): *KrowObr* 115v; Reliquiae etiam. Martwe kości. *Mącz* 194d.

»kości popioł« (1): Y opátrzył to dawno fyn piękny Látony/ Ze moich kości popioł nie będzie wzgárdzony. *KochMuza* 25.

»kości świętych, święte, świętych a. święte« = *hominum sanctorum cadavera, ossa, cineres Cn* [szyk 34 : 9] (25 : 8 : 10): *SeklKat* Z [2 r.]; Niechay będzie poświęcony ten kościoł/ tá káplicá álbo ten ołtarz/ [...] I támże kości onych íwíętych s thrzemi ziórny kádzidła kładziecie/ y imioná ich pińszecie *KrowObr* 219v; przeniósł kości íwíętych w Rzymie do kościoła s. Piotra *BielKron* 171, 171, 302, 356v [2 r.], 362v, 384v; *KuczbKat* 285; A íełzcie dáleko mniefy rozumiemy o tym/ żeby kości Swiętych miály być nabożnie czćione i chwalone. *WujJudConf* 60v; *StryjWjaz* C; *SkarŻyw* 92 [2 r.], 120 [2 r.], 131 [2 r.], 132 [5 r.], 279 [2 r.] (24); *ReszPrz* 111; *WujNT* 60 [3 r.], 853; *SkarKaz* Oooooov.

»trupie kości« [szyk 3 : 1] (4): *KromRozm I P*; Trupie kości [szalony] zbiera/ cíeniá ízuka/ nikomu niewierzy. *SienLek* 53v, 142; *StryjKron* 31.

»kości umarłych (ludzi), umarłe (a. zmarłe)« = *cineres sacrosancti, reliquiae sepultorum Cn* [szyk 15 : 10] (18 : 7): *SeklKat* Y4v, Z [2 r.]; Vmárłe kości papieźnicy cáłuiá/ á żywe przeláduiá. *KrowObr* Vu2v, 80 [2 r.], 197; legere reliquias et legere ossa, Zebráć vmárłych kości do kołnice. *Mącz* 194d, 270d; *RejAp* 114v, 136v, 152; *HistRzym* 121, 121v [2 r.], 122v; *RejPos* 222, 338v; *SkarŻyw* 141, 392; *CzechEp* 43; *KochFr* 121; Mnieś iuż dofyć vczynił/ nie tylko żywemu: Ale y zmárłym kościóm/ które chuc twá czuiá *KochTarn* 79; *OrzJan* 18; wewnátrz [groby pobielane] pełne fá kości vmárłych [ossibus mortuorum]/y wízelákiey nieczyłtości. *WujNT* *Matth* 23/27.

»kości uspióne« (1): TV MIASTO OBIECANEY KROLEWSKIEY LOZNICE/ IANIE TENCZYNSKI, LEZA TWE KOSCI VSPIONE *KochPam* 88.

Szeregi: »ciało i kości; z ciałem kości« (9; 1): *SkarŻyw* 279 [2 r.], 403 *marg*, 440 [5 r.], 441; cíálá y kości swiętych pod ołtarzmi w kościele chowáią *WujNT* 853, 60; Zyiác lat wiele w pánieńfkiey czyłtości, Dał duchá Bogu, ziemi z cíálem kości. *KlonKr* D3.

»kości i (a) popioł« [szyk 2 : 1] (3): *SkarŻyw* 445; A więc popioł moiégo ma bydz vtopiony Męzá/ á kości płynáć w cudzé ítrony *GórnTroas* 46; [ten okrutník] té korzyści/ [...] którélmy my we zdrowiu turkom odiełi [...] wykorzeni y wyrzuci z kościámi y z popiołem náłzym. *OrzJan* 99.

»relikwije (ludzi umarłych a, świętych) to jest (a(l)bo, i) kości« = *reliquiae et ossa Cn* [szyk 4 : 3] (7): Otto cefarz: nietylko w imię Oycá y Syná y Duchá Swiętego/ przyfiác mufiál/ ále téłz w imię krzyżá drewnianego/ y w imię Reliquij ludzi vmárłych/ tho íełt kości niowiem íákich. *KrowObr* 33v, 101; Pan Bog przez swięte prochy/ przez kości/ y przez ínsze swiętych ludzi Reliquie/ tyż cudá dziwnym obyczáiem ípráwuie? *KuczbKat* 275; *SkarŻyw* 131; *ReszPrz* 111; Reliquie ábo kości swiętych vczczone. *WujNT* 60 *marg*; *SkarKaz* Oooo2v.

»kości a (i) ścirwy« (2) : *KromRozm I P*; ptacy á źwirzétá po fwiátu roznośili kości y ścirwy ich. *RejPos* 264v.

W przeni (4) : Kości sławiły Chryśtuła. *SkarŻyw* 537 marg.

kości czyje [w tym: *pron poss* (2), *G pron* (1)] (3): *BialKaz* D4v; Ták fię wtym kazaniu z którym chodził y o ktore zdrowie położył kochał/ iż z nim vmrzeć y w śmierci z nim leżeć chciał. aby y kości iego mowiły y sławiły Chryśtuła/ y prawdę iego *SkarŻyw* 537, 537.

W porównaniu (1): Koścy wálze iáko trawa będą rodzić *BialKaz* D4v.

e. *Nieodrodny potomek; bliski, krewny; członek tego samego rodu* (49) :

kość czyja [w tym: *pron poss* (12), *G pron* (2)] (14); Ta iest kołtz s kołci moijch *OpecŻyw* 184; *KrowObr* 221; *Leop* 2.Reg 5/1; *BibRadz Gen* 2/23; *BielKron* 1v, 462v; *RejZwierc* 1v; *BudBib Gen* 29/14, 2.Reg. 5/1; *CzechRozm* 261; *SkarŻyw* 259; *WerKaz* 282; iáko Iádam zowie Ewę kością swoią/ iż była wczynioná z kości iego. *WujNT* 116; *SkarKaz* 245a.

Wyrażenie: bibl. »kość z kości« [szyk 8 : 2] (10) : *OpecŻyw* 184; *KrowObr* 221; Toć teraz iest kość z kości moich [*Hac vice os ex ossibus meis*] *BibRadz Gen* 2/23; *BielKron* 1v, 462v; *RejZwierc* 1v; *CzechRozm* 65; *SkarŻyw* 259; *WerKaz* 282; *WujNT* 604.

Szereg: bibl. »kość i (a) ciało« = *os et caro Vulg, PolAnt* [szyk 9 : 1] (10): *KrowObr* 221; Szełli fie wśyftkie pokolenia Ibrańskie ku Dawidowi do Hebron/ mowiąc: Otho my iestefmy kość thwoiá/ y ciało twoie *Leop* 2.Reg 5/1; *BibRadz Gen* 2/23; *BielKron* 1v, 15, 462v; *BudBib Gen* 29/14, 2.Reg 5/1; *CzechRozm* 65; *WerKaz* 282.

W przeni (24) :

kość czyja [w tym: *G pron* (10), *pron poss* (1)] (11): *RejPosWiecz*² 91v; wždy żaden niemiał nigdy ciała swego w nienawiści/ ále ie karmi y żywi/ ták iáko y Pan Chriśtus Kościół swoy: ábowiem iestefmy członkami ciała iego/ z ciała iego y z kości iego *KuczbKat* 255; *WujJud* 252; *CzechRozm* 29, 261; Bráciá mili/ członkiście náłze y Krew ze krwi/ y kości z kości náłzych *SkarJedn* 335; *CzechEp* 143, 338; *WerKaz* 286; *WujNT Eph* 5/30; *PowodPr* 16.

Wyrażenie: bibl. »kości kość (a. kostki), kość z kości« [szyk 5 : 3] (5 : 3): *CzechRozm* 29, 59v, 261; *SkarJedn* 335; Iezus Chriśtus iest synem człowieczym: iest człowiekiem: iest nam we wżem procz grzechu podobny (z ktorego my kości/ kością/ á ciałem iestefmy z ciała) iest owocem biodr Dawidowych *CzechEp* 143, 148, 308; Syn Boży z kościołem swoim przyiął taki związek/ iż według Apoštoła/ iest z nim ciałem z iednego ciała/ y kością z kości iego. *PowodPr* 16.

Szeregi: bibl. »ciało i (a) kość« = *caro et os Vulg* [szyk 11: 3] (14): *RejPosWiecz*² 91v; *KuczbKat* 255; *WujJud* 252; Gdyżefmy my iá członkami iego ciała/ y kości też kością *CzechRozm* 59v, 29, 261; *CzechEp* 143, 148, 169, 308, 338; *WerKaz* 286; *WujNT Eph* 5/30; *PowodPr* 16.

bibl. »krew i kość« (2): [*Jezus*] ktory iest brátem náłzym/ kwią náłzą/ náurá náłzá. ofádziła fię w niebie głowá rodzái u náłzego [...] gdzie głowá náłzá ośiádła/ ták też y członki ośieć máią. gdzie krew y kości náłze záłży: ták też y my teyże krwi y kości być mamy. *SkarKaz* 245a.

2. *Cały człowiek; ciało (przeważnie w tekstach biblijnych); ossa Vulg, PolAnt [pl]* (79) : *RejWiz* 192; Iáko niewielz ktora iest drogá duchá/ álbo iáko fie składáią kości w żywocie brzemienny niewiásty [*qua ratione compingantur ossa in ventre praegnantis Vulg Eccle* 11/5] *BielKron* 82; Ale iye ráczéy śmiłuy nádemną śtrapionym/ A włzy niéco bólu kościóm wdęczoneym. *KochPs* 8, 55; Y będąc w

onym frogim zimnie/ gdy iufz krew fię w nich zśiadała/ gdy [męczennicy] zębami fzczegotáli/ żyły fię kurczyły/ á kości mroz przenikał *SkarŻyw* 207.

kości czyje [w tym: *pron poss* (46), *G pron* (5), *G sb* (1)] (52): *RejPs* 209; *vzdrowże* łam zátrownione moje nędzne kości. *LubPs* B5, H2v, X3v, bh6v; *RejWiz* 149; były niepráwości ich w kościach ich: bo fie łtali łtráchem mocarzow w ziemi żywiących. *Leop Ez* 32/27, *Iob* 30/17, *Ps* 37/4, *Thren* 1/13; *BibRadz Iob* 20/11, *Ps* 101/4; *RejPos* 309; *BudBib Iob* 7/15, 30/30, *Ier* 20/9; Ledwiem mógl nosić łwé mizerné kości *KochPs* 44, 48, 79, 151, 206; *KochTr* 4; Co zá rołkołz małz miełzkác W fuchych kościach moich? *KochFr* 82; *PudłFr* 51; *ZawJeft* 44; *GrabowSet* R4v; *OstrEpit* A3v; *LatHar* 159, 160, 162, 611; dziecię od rádości Ledwie że niewyłkoczy/ z moich łtárych kości [*exultavit in gaudio infans in utero meo Vulg Luc* 1/44] *SiebRozmysł* F3v; Tyś siatká ludołowná. Promieniem miłości/ Wypal ferce młodzieńcá/ przeraż iego kości. *GosłCast* 15, 58; *PaxLiz* B2v; *Zołtán/ zołtán/ á kości tu oycá twego/ Niech odpoczńá w pokoiu s łtáránia moiego. PudłDydo* B4v. Cf *Frazy*.

W porównaniach (5): czálem kołci náłłe nieináczey iáko niepotrzebne trzáłki przed łtráchem łmierci bywáiá rołtrzęfione *RejPs* 209; *LubPs* X3v; *BibRadz Ps* 101/4; *KochPs* 151; *LatHar* 166.

W charakterystycznych połączeniach: kości biedne (2), *mizerné* (2), *nędzne* (4), *poniżone*, *rozproszone*, *roztrzęsione*, *strwożone*, *suche*, *udręczone* (3), *uniżone*, *zatrwożone*, *zemdlone*.

Przysłowie: bibl. [*Prov* 17/22] *LubPs* H2v *marg*; Nie frałuyże fie názbýt Sáłomon ták tufzy/ Iż łmętny duch y tłufte czálem kołci łufzy. *RejWiz* 62; duch łmętny wyłufza kołci/ bo łmętek iego łmętek iest włzytkiego ciáłá. *GrzegŚm* 47; *RejZwierc* 139v, 239v. [*Ogółem* 5 r.].

Frazy: bibl. »kości rozradujá (a. uradowały) się, rozweselá (a. uweselá) się, uznajá wesele, użyjá radości« = *exultabant ossa Vulg* [w tym: *czyje* (3)] [*szyk zmienny*] (2 : 2 : 1 : 1): *RejPs* 77; Rozwefelá fie kołci me w łtrwożonym łumnyenyu *LubPs* N4; *Leop Ps* 50/10; kołci Twym gniewem złtrápiené wżyjá rádości. *KochPs* 76; *ZawJeft* 42; *LatHar* 165.

bibl. »strwożyły się, straszyły się, struchlały kołci [*czyje*]« (2 : 1 : 1): práwie łtruchlały wenie [*! lege: we mnie*] włfytki kołci moie. *RejPs* 44v; łtráłły fie y kołci moie/ czuiác ná fie wyłtępkí łwoie *RejPs* 57; *vzdrow* mię Pánie boć fię łtrwożyły kołci moie [*quoniam territa sunt ossa mea*]. *BibRadz Ps* 6/3; *LatHar* 650.

bibl. »(wy-, po-, ze)schły (a. schnęły, a. schná) kołci« = *aruerunt ossa Vulg* [w tym: *czyje* (8), w *kim* (1)] [*szyk zmienny*] (10): *RejPs* 148; *LubPs* H3v; Sczyrniáłá łkorá moiá ná mnie/ á kołci moie wyłchły od gorácá. *Leop Iob* 30/30, *Ez* 37/11; *RejPos* 81; *RejZwierc* 47v; Włzłábych byłá téy ciężkiéy záłości/ Przed którą práwie łchná dziś moie kołci. *KochPieś* 19; *ArtKanc* L9; *LatHar* 166; *RybGęśli* C4.

bibl. »zadrzáły kołci [*czyje*]« (1): Skrułłyłó fie we mnie ferce moię/ zádrzáły we mnie włfyłthki kołci moie [*contremuerunt omnia ossa mea*] *Leop Ier* 23/9.

Zwroty: »nabrać kołci« = *przytyć* (1): Iuż go téż wyzwolono z woiennych trudnołci/ Aby łobie wytchnáwłzy znowu nábrał kołci. *WypPr* B4.

»suszyć (a. wysuszcá), suszácý kołci« [*szyk zmienny*] (12 : 1): Kołci moye wyelka trołká záwždy wyłufłáłá *LubPs* H2v; *RejZwierc* 153v; A cudzély łmierci płácząc/ łam łwe kołci łufzę. *KochTr* 4; *KochFr* 57; Cyprydy łynie/ Bożku bez łitołci/ Oczóm łzkodliwy/ A łufzácý kołci [...] Ciebie ia prołzę *GosłCast* 40, 58, 62; *PaxLiz* B2v. Cf *Przysłowie*.

W przeni (7) :

kości czyje [*w tym: pron poss (6), G pron (1)*] (7): *WróbŻółt* 34/10, L6v; *RejPs* 51, 79v; *W ten czas rzekną me nędzne á łtrwożone kości LubPs* 13, K3; *KochPs* 49.

3. Kość ryby, ość (26) : *Paiąk ielth riba morzka* [...] *ma na kończu łkrzelow oftre kości: kthoremi bije czo łie do niego przybliży FalZioł* IV 30c; *riba wielka którą zową Wifza* [...] *kości nie ma w głowie á żadney/ iednę ma chrzęłkę wzdłuz w miałto grzbieta FalZioł* IV 34d; *Kość z brzucha tey to riby: gdy będzie łtłuczona á proch na chuftę przyłożony będzie/ thedy bieli zęby gdy niem pociera. FalZioł* IV 39a; *Z zio browych kości [karpia] nożykom czynią okładziny. FalZioł* IV 41b, IV 34c, 34d, 35b, 39a [7 r.], 44a.

Zestawienie: »kość rybia« [*szyk 3 : 3*] (6): *FalZioł* IV 39a; *Párdix wynalazł piłę wzywáfzy formę z rybiey kości BielKron* 23v; *łtrzałki kością rybią záfádzáią tákież rohátyny/ bo táłm żelázá nie máłz BielKron* 461 v, 295, 452v; *od wezdrgnienia/ ku gorze wyrázi co mu wwięzłó [w gardle] bądź rybia kość álbo co innego. SienLek* 82.

W przeni (8) :

Zwrot: »sta(wa)ć (*a. stanąć*), *siedzieć [komu] kością w gar(d)le*« = *dokuczyć, dokuczać; (za)szkodzić* [*szyk zmien*] (7 : 1): *Był tam [w więzieniu] ifcie na mię łtrach a łtał mi w garle kością RejJóz* K3v, H4v; *Vpor káfdemu záfwdzy w gárdle kością Stawał/ á káfdy vżył go z łekkością. RejZwierc* 215v, 229, 232v; *KochPs* 101; *GórnTroas* 36, 41.

4. Zestawienie w funkcji nazwy farmakologicznej: »kości sepij (*a. sepije*)« = *łytki wapniste z grzbietu czernika álbo mątwy (4)* : *wezni też łpoł dragmy kości łepie (tak ie zową aptekarze) FalZioł* I 12d; *Wezni kości Sepij (z apteki) na proch łtartej FalZioł* V 111, III 35c, V 111.

Synonimy: **1. c.** *gnat; zest.* »kość jednorożcowa«: *jednorożec*; »kość słoniowa«: *ebur, elefant*, »rog słoniowy«, »słoniowy záf«; **2. ciało**; **3. ość**; **4.** »sepije łuski«.

Cf **BEZKOST, [KOSTOŁOM], PRZEZKOST, ŻYWOKOST**

TZ